

ZAJEDNICA LIBURNA KOJU SPOMINJU GRČKI PISCI

Ime grada Nina potječe iz davnih, prapovijesnih vremena

Liburnska Aenona nastavlja svoj život i nakon dolaska rimske vlasti na istočnu obalu Jadrana. Već u 1. stoljeću poslije Krista, Aenona postaje rimski municipij, što znači da su njeni stanovnici imali status punopravnih rimskih građana

PIŠE:
IVAN STAGLIČIĆ

Grad Nin, jedno od glavnih središta ranosrednjovjekovne hrvatske države, bio je naseljen već u mlade kameno doba. Povoljan geoklimatski položaj, mogućnost eksploatacije soli, koja traje sve do danas, plitka laguna koja znači sigurnost od napada s mora i plodne ravnice završnog, sjeverozapadnog dijela Ravni kotara, vjerojatno su privukle prve stanovnike čije tragove nalazimo tristotinjak metara južnije od današnjeg naselja na otočiću.

Sam otok, na kojem se s vremenom razvio grad, bio je naseljen već od 9. stoljeća prije Krista. Tadašnji stanovnici, Liburni, daju ovome naselju ime Aenona, od kojega potječe i današnji naziv – Nin. Kroz starije i mlade željezno doba, Aenona se razvija kao jedno od značajnih liburnskih središta i sjedište teritorijalne zajednice Enonjana. O tim vremenima pisao je Mate Suić u radu "Antički Nin (Aenona) i njegovi spomenici" u sklopu "Povijesti grada Nina".

Mentori s Velebita motre brodove

"Grčka pisana predaja relativno dosta rano, već krajem VI st. prije n. e. bilježi znatan interes za ovaj trakt

jadranske obale. To su vijesti grčkih pisaca, logografa i mitografa, koji idu tragom grčkih priča i legendi što su se znatno ranije lokalizirale u sjevernom Jadranu, posebno priče o Argonautima i o tzv. jantarskom putu. Već je Hekatej iz Mileta, logograf s kraja VI st. prije n. e. poznao mnoge narode i plemena na sjevernom i srednjem Jadranu. Ovdje negdje blizu, valjda na proplancima Velebitskog gorja, sučelice otoku Pagu, smješta on pleme Mentora, koji s visova promatraju lađe

Današnji Nin

Sol se u Ninu skuplja od davnine

14

civitas ili zajednica u Liburniji navodi Plinije

u Podvelebitskom kanalu i kontroliraju plovidbu.

"Između Mentoridske i Istrijske zemlje nalazi se planina zvana Albion (sc. Velebit), koja ima visoko brdo; kad se Mentori koji žive na Jadranu, popnu na to brdo, promatraju, kako se čini, brodove koji uplovljuju u More."

Suić nastavlja: "Po njima je nazvana grupa otoka (Mentorides), kojoj je kako kasniji pisci potvrđuju, pripadao i otok Pag. Isti pisac spominje i narod s nazivom Hemionoi - polumagarci, mazgovi, koje oko sto i pedeset godina kasnije opet bilježi i jedan periplus anonimnog pisca iz sredine

IV st. prije n. e., takozvani Pseudo Skilakov Periplus. Nije isključeno da se u ovom obliku, nesumnjivo iskvarenom u rukopisu (kao što su odreda iskva-

reni i ostali nazivi gradova Liburna), krije ime za stanovnike tadašnje Enone. Koruptela hemionoi (hēmionoi) mogla bi se homofonijom najviše približiti nazivu stanovnika grada Enone, koje Periplus nabroja s ostalim gradovima tadašnje Liburnije."

S obje strane Jadranskoga mora

Mate Suić nadalje ističe

Ostatci hrama boginje Dijane

ZT arhiva

Ostatci rimske vile

ZT arhiva

“Između Mentoridske i Istrijske zemlje nalazi se planina zvana Albion (sc. Velebit), koja ima visoko brdo; kad se Mentori koji žive na Jadranu, popnu na to brdo, promatraju, kako se čini, brodove koji uplovljuju u More

Hekatej iz Mileta

da je ime mjesta Aenona veoma starog podrijetla. Po dočetu - ona veže se uz brojne toponimije s ilirskog i izvanilirskog područja. U samoj Liburniji ima nekoliko imena, mjesta toga tipa, kao što su Flanona (Plomin), Albona (Labin), Blandona (kod Biograda na Moru), Arauzona (kod Vranskog jezera), Scardona (Skradin), a izvan Liburnije, u Panoniji npr. Emona (Ljubljana), u srednjoj i u južnoj Dalmaciji Salona (Solin), Narona (Vid kod Metkovića) i dr. Međutim, imena mjesta s istim dočetkom javljaju se i u susjednoj Italiji, osobito na području što su ga zapremali stari Etruščani. Ovakve balkansko-italske podudarnosti s imenima mjesta treba zahvaliti ne etničkim srodstvima, nego većoj ili manjoj ujedinjenosti predetničkog supstrata s jedne i s druge strane jadranskih obala pa nas već sama ta činjenica vodi k zaključku da su ta imena nastala veoma rano, prije završetka etnogeneze naroda uz jadranske obale. Hrvatski naziv N i n nastao je od antičkog oblika Aenona, u grčkom jeziku Αἰνώνα, kako donosi geograf Klaudije Ptolomej. Početni diftong Ae- (grčki Ai-) bio je shvaćen vjerojatno još u ranom rimskom periodu kao prefiks (prijedlog) pa je stoga otpao, slično kao u imenu grada Acruvium (Grbalj kod Kotora) ili Agrogentum (Girgenti) i sl. Oblik bez tog prefiksa prvi donosi Konstantin Porfirogenit sredinom X st. kao Nona (Nòva). U hrvatskom jezičnom krugu ime je prešlo u muški rod,

kao u nazivima Solin od Salona, Labin od Albona i dr., a sufiks -ona, kao i u onima maločas navdenima, u -in. Prema tome, može se, ukratko, zaključiti da svoje ime Nin povlači iz davnih prahistorijskih vremena, kroz liburnski, rimski, romanski i starohrvatski jezični medij, sve do dana današnjega.

Ninjani iz rimskog doba

Liburnska Aenona nastavlja svoj život i nakon dolaska rimske vlasti na istočnu obalu Jadrana. Već u 1. stoljeću poslije Krista Aenona postaje rimski municipij što znači da su njeni stanovnici imali status punopravnih rimskih građana. U rimskome raz-

doblju nastaje i velebni Dijanin hram, a sačuvani su i kipovi rimskih careva među kojima se ističe onaj Augusta Oktavijana. Iz toga

doba sačuvani su natpisi koji svjedoče o tadašnjim stanovnicima Nina. Poznati su Gaj Julije Kurtik koji je financirao izgradnju

mosta, zatim gradski službenik – edil, Kvint Bebije Zuprik koji podiže tabernu i pergulu te Cinije Ganialis koji obnavlja svetište boga Janusa i podiže mu kip. Osim rimskih božanstava u Ninu se štiju i domaća, liburnska božanstva, kao što su Anzotica, Icus i Latra.

No, kako piše Mate Suić, bilo bi pogrešno i protivno rezultatima dosadašnjih istraživanja zaključivati da je nastupom rimske vlasti Enona postala rimskim gradom, odnosno gradom s

rimskim ili romaniziranim stanovništvom. Baš naprotiv, ona pruža lijepi primjer uklapanja jedne autohtone zajednice u sistem rimske municipalne organizacije, koja postupno prihvaća vanjske forme, ali dugo čuva svoje domaće epihorsko obilježje. Naime i prije dolaska pod rimsku vlast Enona je imala ulogu centra jedne više ili manje prostrane teritorijalne zajednice, sastavljene od domaćeg liburnskog stanovništva. Takve zajednice počinju se formirati veoma rano, a već negdje u VI st. prije n. e. dobivaju svoje konture, kada već gotovo sasvim iščezavaju zajednice vezane krvnim srodstvom i kad se stanovništvo počinje grupirati na teritorijalnoj osnovi, oko jednog centra, s domaćom aristokracijom na čelu. Ti i takvi centri time *ipso facto* počinju stjecati određene attribute grada, sa specifičnim sadržajima, po kojima se sve više diferenciraju od naselja čisto seoskog tipa.

Plitko more oko grada služilo je obrani

Aenona u antičkim periplusima

Navedeni Periplus sredine IV st. prije n. e. spominje niz gradova u Liburna, među kojima smo skloni prepoznati i ime tadašnjeg stanovnika. Ali to nisu bili samo oni nastanjeni u gradu-centru: to su pripadnici čitave zajednice, na čitavu njezinu teritoriju, slično kao i u grčkom polisima, a Pseudo Skilak i naziva te zajednice Πόλις. Sam grad bio je njihov upravni, ekonomski i kulturni centar. To je bila i Aenona za svoje pripadnike kad je došla pod rimsku vlast. Takve zajednice rimski pisci uobičajeno nazivaju civitas. Liburnske zajednice (civitates Liburniae) spominje Plinije i kaže da ih je bilo četrnaest, a isto tako i natpis koji se odnosi na službeni kult što se vršio u središtu juridičkog konventa u Skardoni. Nema sumnje da je jedna od njih bila i Aenona, zaključuje Mate Suić.

ZT arhiva

Općina Poličnik

Plodna ravnica Ravnih kotara

